

“เช็กส์กับสุขภาพทางเพศ ในพนักงานบริการหญิง”

อารีย์ พรหมไม้ * ดุสิตา พึ่งสำราญ * สุรางค์ จันทร์แย้ม

ภาวะสุขภาพทางเพศและอนามัยเจริญพันธุ์ของพนักงานบริการหญิง นอกจากจะได้รับผลกระทบโดยตรงจากงานที่ทำแล้วยังมีปัจจัยอื่นๆ อีกหลายประการที่ส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมด้วย โดยเฉพาะการทำงานบริการทางเพศเป็นอาชีพที่ไม่ถูกกฎหมายนั้น ได้จำกัดการเข้าถึงบริการสุขภาพของพนักงานบริการหญิง และยังทำให้การต่อรองให้เกิดภาวะการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัยกลายเป็นเรื่องยาก ผลการสำรวจหลายครั้งที่ผ่านมาแสดงให้เห็นปัญหาเหล่านี้ แต่ต่อคิตที่มีต่ออาชีพบริการทางเพศ ย่อมมีผลต่อการตีความ การแปลผลการสำรวจ โดยปราศจากอคติและทำความเข้าใจบริบทแวดล้อมที่ส่งผลต่อทางเลือกต่างๆ ในชีวิตและการทำงานของพนักงานบริการหญิง จะช่วยคลี่คลายมายาคติและจะนำไปสู่การหาแนวทางในการดูแลสุขภาพทางเพศและอนามัยเจริญพันธุ์ให้อยู่ในภาวะที่ปลอดภัยขึ้นได้

เพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย...จัดการได้ จริงหรือ ?!

พนักงานบริการหญิงต้องรับแขกจำนวนมาก ประมาณร้อยละ 16 มีเพศสัมพันธ์กับแขกมากกว่า 50 ครั้งในหนึ่งเดือน และร้อยละ 36 ของพนักงานบริการที่สำรวจเคยต้องใช้วัตถุ เช่น ก้อนฟองน้ำหรือเรียกว่า “ลูกไก่” สอดไว้ในช่องคลอดเพื่อไม่ให้ประจำเดือนเป็นอุปสรรคในการรับแขก เชื้อนไขการทำงานที่บังคับให้เป็นการทำงานที่ไม่มีวันหยุด หรือมีวันหยุดที่จำกัด เช่น เพียงเดือนละ 1-2 วันต่อเดือน หรือจำนวนแขกอาจเป็นเชื้อนไขของการจ่ายค่าจ้างที่บางร้านกำหนดไว้ เช่น บางแห่งมีกฎว่า พนักงานต้องทำให้ได้อย่างน้อย 4-10 “ออฟ” ต่อเดือน ไม่เช่นนั้นต้องจ่ายค่าปรับประมาณ 400 บาทต่อจำนวนที่ขาด เป็นต้น **เหล่านี้ล้วนทำให้เป็นเรื่องยากสำหรับพนักงานบริการที่จะหลีกเลี่ยงการมีเพศสัมพันธ์ในวันที่อาจจะไม่ปลอดภัยได้**

ดูยางอนามัย...ใครใช้ ใครไม่ใช้

จริงๆ แล้ว อัตราการใช้ดูยางอนามัยในพนักงานบริการหญิงสูงมาก คือ ร้อยละ 97 แต่เนื่องจาก**อำนาจในการต่อรองเรื่องการใช้ดูยางอนามัยไม่ได้ขึ้นอยู่กับพนักงานบริการหญิงฝ่ายเดียว** พบว่า ร้อยละ 72 ของพนักงานบริการหญิงเคยมีประสบการณ์ที่แขกไม่อยากหรือไม่ต้องการใช้ดูยางอนามัย และในจำนวนนี้เกินกว่าครึ่งหนึ่งสามารถปฏิเสธที่จะมีเพศสัมพันธ์กับแขกได้ และ

ประมาณร้อยละ 6 ต้องจำยอมมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ใช้ดูยางอนามัย ในขณะที่เดียวกัน พบว่า ประมาณร้อยละ 13 ของพนักงานบริการหญิงเคยมีประสบการณ์ดูยางอนามัยแตก หลุด หรือฉีกขาดได้นี้เกิดขึ้นในช่วง 7 วันก่อนการสัมภาษณ์ ซึ่งถือเป็นตัวเลขที่สูงมากพอที่จะพิจารณาว่ามีส่วนสำคัญกับความเสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และเอชไอวี

ติดโรค ท้อง แท้ง...วงจรปัญหาของอะไร ของใคร

เพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัยส่งผลให้ประมาณร้อยละ 40 ของพนักงานบริการหญิงที่สำรวจเคยมีอาการตกขาวผิดปกติในรอบ 12 เดือนก่อนการสำรวจ กว่าร้อยละ 50 รายงานว่าเคยมีอาการปวดท้องน้อย ร้อยละ 34 ค้นบริเวณอวัยวะเพศ และร้อยละ 25 มีอาการแสบเวลาปัสสาวะ ในช่วงเวลา 4 เดือนก่อนการสำรวจด้วย และถึงแม้ในสถานประกอบการบางแห่งจะมีกฎระเบียบให้ผู้หญิงผ่านการตรวจโรค หรือเรียกว่า “ตรวจภายใน” หลังจากการรับแขก หรือก่อนรับเงินเดือน ก็ไม่ได้เป็นเครื่องยืนยันว่าพนักงานบริการหญิงจะผ่านการตรวจ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ระดับลึกพบว่า ผู้หญิงจำนวนหนึ่งซึ่งถูกกำหนดโดยกฎของบาร์ จะไปที่คลินิกเอกชนเพื่อซื้อใบรับรองแพทย์ยืนยันว่า ผลการตรวจเป็นปกติ โดยไม่จำเป็นต้องรับการตรวจเลยก็ได้ นอกจากนี้ พนักงานบริการหญิงร้อยละ 8.8 เคยตั้งท้องในช่วงตั้งแต่เริ่มต้นทำอาชีพนี้มาจนถึงช่วงที่ทำการสำรวจ โดยมีทั้งท้องกับคู่ สามีหรือแฟน และท้องกับแขก และพบว่า ในจำนวนผู้ที่เคยตั้งท้องในระหว่างที่อยู่ในอาชีพนี้ ร้อยละ 5.4 ยุติการตั้งท้องนั้นด้วยการทำแท้ง ซึ่งไม่อาจสรุปได้ว่าเป็นการทำแท้งที่ปลอดภัย เพราะการทำแท้งยังเป็นเรื่องผิดกฎหมายในสังคมไทย

การสำรวจนี้สะท้อนให้เห็นบริบทในวิถีการทำงานของพนักงานบริการหญิงที่ส่งผลต่อการมีภาวะสุขภาพทางเพศและอนามัยเจริญพันธุ์ที่ดีหรือไม่ดี ซึ่งอาจจะไม่ใช่ภาวะที่พวกเขาเหล่านี้เลือกควบคุม หรือกำหนดได้ทั้งหมด ดังนั้น การดำเนินงานใดๆ ที่ตั้งวัตถุประสงค์เพื่อดูแลภาวะสุขภาพทางเพศและอนามัยเจริญพันธุ์ของพนักงานบริการหญิงจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับบริบทเหล่านี้ด้วย

การสำรวจภาวะสุขภาพทางเพศของพนักงานบริการหญิงในประเทศไทย ดำเนินการโดย สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ร่วมกับกลุ่มเพื่อนพนักงานบริการ (SWING) โดยการสนับสนุนของกองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ (UNFPA) โดยมีการเก็บข้อมูลจากพนักงานบริการหญิงในระหว่างเดือนมกราคมถึงกุมภาพันธ์ 2550 ในพื้นที่สี่จังหวัดได้แก่ กรุงเทพมหานคร ชลบุรี เชียงใหม่ และสงขลา

(สรุปความจาก อารีย์ พรหมไม้ ดุสิตา พึ่งสำราญ และ สุรางค์ จันทร์แย้ม. 2551. “เช็กส์กับสุขภาพทางเพศในพนักงานบริการหญิง”. หน้า 170-181 ใน ประชากรและสังคม 2551: มิติ “เพศ” ในประชากรและสังคม, บรรณาธิการ กฤตยา อาชวนิจกุล และ กาญจนา ตั้งชลทิพย์. นครปฐม: สำนักพิมพ์ประชากรและสังคม.)